

DN granskar.

Henrik Landerholm är nationell säkerhetsrådgivare och en av statsminister Ulf Kristerssons närmaste medarbetare.

Foto: Roger Turesson

Medarbetare till Kristerssons säkerhetsrådgivare blev inte säkerhetsprövad för ny tjänst

Mitt under internationell kris handplockades en person till statsrådsberedningen. Utan att säkerhetsprövas för tjänsten arbetade han sida vid sida med den nationella säkerhetsrådgivaren Henrik Landerholm.

Hanteringen strider sannolikt mot säkerhetsskyddslagen, enligt experter.

● Säkerhetsprövning är grundläggande för att skydda säkerhetskänsliga verksamheter i Sverige. Syftet är att kontrollera att personer som hanterar viktig information är lojala och pålitliga.

Prövningen ska förebygga att sårbarheter utnyttjas av exempelvis främmande makt eller kriminella nätverk.

DN kan i dag avslöja att en person fick jobba nära den nationella säkerhetsrådgivaren Henrik Lan-

derholm, utan att säkerhetsprövas för sin tjänst.

Henrik Landerholm är en av statsminister Ulf Kristerssons närmaste medarbetare. Han och hans kansli på drygt 70 personer arbetar med några av rikets allra känsligaste frågor.

I januari 2023, bara ett par månader efter att Landerholm tillträdde, plockade han på eget initiativ in en samordnare: Björn Fagerberg, som närmast kom från ambassaden i

Washington. Regeringskansliet beskrev det som "ett inlån" från utrikesdepartementet.

Fagerberg arbetade som samordnare för Henrik Landerholm i över två månader. Han säkerhetsprövades inte för jobbet.

Enligt flera experter på säkerhetsskydd, som DN har intervjuat, kan hanteringen strida mot säkerhetsskyddslagen.

– Min bedömning är att Regeringskansliet sannolikt har agerat i strid med säkerhetsskyddslagens bestämmelse om säkerhetsprövning av en person, säger Kim Hakkarainen, senior konsult som bland annat skrivit en bok om säkerhetsskydd och har en bakgrund på Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten, Must.

Sverige har, till skillnad från många andra länder, inget så kal-

lat klareringssystem där en person godkänns för en viss säkerhetsklass. I stället krävs en säkerhetsprövning för varje anställning eller uppdrag.

Det understryker Malen Wallén, strategisk rådgivare på Centrum för totalförsvaret och samhällets säkerhet på Forsvarshögskolan.

Kan man använda en tidigare säkerhetsprövning för en ny tjänst?

– Det är inte så det går till. Säkerhetsprövningen är knuten till tjänsten. Det kan låta byråkratiskt och administrativt onödigt, men syftet är att man inte ska få in fel folk på fel ställe. Den nya befattningen kan ha ett helt annat skyddsvärde än den gamla, säger Malen Wallén.

Finns det en gråzon här?

– Nej, det är glasklart. Det finns ingen gråzon i det här avseendet.

Björn Fagerberg kom till Henrik Landerholms stab i en mycket känslig tid. På Regeringskansliet pågick

arbetet för ett svenskt Nato-medlemskap, förhandlingar fördes med Turkiet. Samtidigt utarbetades ett tionde militärt stödpaket till Ukraina.

– Vi befinner oss i stormens öga, sa Henrik Landerholm själv, i ett tal på konferensen Folk och försvar, i januari 2023.

Henrik Landerholm säger i en telefonintervju med DN att Björn Fagerberg redan var säkerhetsprövad sedan tidigare i Regeringskansliet, men kan inte svara på när den säkerhetsprövningen gjordes. Någon förnyad säkerhetsprövning, när han togs in till statsrådsberedningen i januari 2023, behövdes inte, menar den nationella säkerhetsrådgivaren.

– Tillsammans med Regeringskansliets säkerhetsorganisation gjordes en löpande utvärdering av vilka typer av arbetsuppgifter och eventuella skyddsvärden som fanns. Den lö-

Fakta. Därför ska personal säkerhetsprövas

En säkerhetsprövning ska göras när en person ska anställas eller anlitas för att befatta sig med säkerhetskänslig verksamhet eller ta del av uppgifter som rör Sveriges säkerhet.

Säkerhetsprövningen syftar till att bedöma om personen är lämplig för uppgiften samt om denne är lojal och pålitlig.

Säkerhetsprövningen består av en grundutredning, vilket innebär kontroll av ekonomi, bolagsengagemang och så vidare samt en säkerhetsprövningsintervju som syftar till att skaffa en djupare kännedom om personen.

Därefter görs en registerkontroll av Säkerhetspolisen.

Uppdraget som nationell säkerhetsrådgivare

Henrik Landerholm är statsministerns rådgivare i utrikes- och säkerhetspolitiska frågor och ska analysera, samordna och inrikta arbetet med nationell säkerhet i regeringskansliet.

Han har ett kansli med ungefär 70 personer till sitt förfogande. Det ansvarar för krisledning och underrättelsesamordning och servar dessutom det nationella säkerhetsrådet, som leds av statsministern. Henrik Landerholm utsågs till nationell säkerhetsrådgivare i november 2022.

Han var under elva år riksledningschef för Moderaterna, och kom senast från jobbet som generaldirektör på Myndigheten för psykologiskt försvar.

Så tipsar du DN.

1 På tjänsten "DN granskar" kan du tipsa oss om missförhållanden och lämna information som kan vara känslig. Adressen är dngranskar.dn.se. DN skyddar sina källor.

2 Tjänsten är uppbyggd för att ge dig som tipsare största möjliga säkerhet. Därför krypteras ditt tips.

3 Du får vara anonym. Granskande reportrar tar hand om tipset.

dngranskar.dn.se

När Björn Fagerberg och en annan person rekryterades till chefsjobb på statsrådsberedningen, våren 2023, var de ensamma om att kallas till intervju.

Foto: Alexander Mahmood

Henrik Landerholm säger till DN "att det inte fanns någon anledning att göra en förnyad säkerhetsprövning".

Foto: Roger Turesson

Rekryteringen gjordes under tiden arbetet med Sveriges Natoansökan pågick.

Foto: Lars Lindqvist

pande bedömningen gav vid handen att det inte fanns någon anledning att göra en förnyad säkerhetsprövning, säger Henrik Landerholm.

Enligt flera experter vi har pratat med strider det här mot säkerhetsskyddslagen. Vad tänker du om det?

– Det är en fråga som du får ta upp med säkerhetsorganisationen. Jag har följt deras anvisningar i det hänseendet, även om jag som hela organisationens chef hade att säkerställa att vi gjorde saker och ting rätt. **Vad tänker du om att man får jobba med att organisera och samordna Sveriges arbete med nationell säkerhet utan att vara säkerhetsprövad för just den befattningen?**

– Det har skett en kontinuerlig bedömning av arbetsuppgifter och vad man har fått ta del av, under hela perioden som de här medarbetarna var tillfälligt placerade för att hjälpa mig. Jag känner ingen som helst oro i det, säger Henrik Landerholm.

– Det här är individer som tillhör statens allra mest betrodda tjänstemän som jobbat med de hemligaste uppgifter under decennier. Jag tycker din fråga är något fånig.

I en skriftlig kommentar uppger Regeringskansliets säkerhetsdirektör Fredrik Agemark att det våren 2023 gjordes en löpande bedömning av vilka roller som behövde säkerhetsprövas: "Jag bedömer att regelverket har följts", skriver han.

Men en tidigare säkerhetsprövning gäller alltså inte, enligt experterna, för nya befattningar.

– En befattning som samordnare för den nationella säkerhetsrådgivaren vid statsrådsberedningen

kommer sannolikt i kontakt med fler typer av ärenden och säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter som inte förekommer vid den politiska avdelningen vid ambassaden i Washington, säger Kim Hakkarainen.

– Om jag som person är godkänd har jag inget "skyddande hölje" kring mig själv som gör att jag får ha vilken befattning jag vill. Varje befattning kräver en ny säkerhetsprövning, säger Malen Wallén.

Om det finns särskilda skäl kan säkerhetsprövningen enligt Malen Wallén göras mindre omfattande.

– Detta ger emellertid inte någon rätt att underlåta att göra en förnyad säkerhetsprövning.

Ett par veckor efter att Björn Fagerberg börjat som samordnare utlystes en ny tjänst på Landerholms kansli, som chef för ledningsstödet. Björn Fagerberg sökte jobbet. Han var den enda av 38 sökanden som kallades till intervju.

Redan innan ansökningstiden löpt ut fick DN:s redaktion ett anonymt tips om att rekryteringen var bestämd på förhand. Tipsaren hävdade att det var bestämt att Björn Fagerberg skulle få jobbet – och att ytterligare en chefsjämsn var vikt åt en annan person.

Två månader senare fick både Björn Fagerberg och den andra personen sina tjänster. De var båda ensamma om att intervjuas för respektive jobb. I dag är Björn Fagerberg chef för ledningsstödet hos Landerholm. Inför den tjänsten säkerhetsprövades han.

Enligt Landerholm genomfördes rekryteringsprocesserna i nära

samarbete med hr-avdelningen. Någon anledning att kalla några andra personer till intervjuer såg han inte.

– I Björns fall var det ytterligare några kandidater som i huvudsak motsvarade kravprofilen, säger han.

– Jag ansåg i det skedet, när jag fick det här redovisat för mig av hr, eftersom jag hade god personlig kännedom om de övriga sökanden att några ytterligare intervjuer inte hade gett mig ett bättre beslutsunderlag för att fatta beslut i frågan.

Det var regeringen som fattade beslut att anställa Fagerberg vid statsrådsberedningen. Statsminister Ulf Kristersson undertecknade regeringsbeslutet.

Några månader tidigare hade han själv fått kritik för påstådd vänskapskorruption i rekryteringen av Henrik Landerholm.

Statsministern är barndomsvän med Henrik Landerholm. Tjänsten som nationell säkerhetsrådgivare utanförserades aldrig – trots att det är en opolitisk tjänst och Landerholm kan sitta kvar över ett eventuellt maktskifte. Regeringen motiverade beslutet med att omvärldsläget krävde snabb hantering. Beslutet granskades av konstitutionsutskottet som inte såg något formellt problem, men påpekade att Kristersson hade kunnat avstå från att vara med om att ta beslutet.

DN har sökt Björn Fagerberg, som hänvisar till Regeringskansliets presstjänst.

Hugo Lindkvist

hugo.lindkvist@dn.se

Kristoffer Örstadius

kristoffer.orstadius@dn.se

S: "Det här handlar om förtroende"

Tidigare försvarsminister Peter Hultqvist (S) kritiserar hanteringen av säkerhetsprövningen på statsrådsberedningen.

– Ulf Kristersson bör nu förklara om säkerhetsprövning gäller lika för alla, eller om några ska kunna slippa undan.

● Henrik Landerholm säger att det skett en löpande bedömning, och att inget fel begåtts, när hans medarbetare Björn Fagerberg började arbeta med honom i januari 2023 utan en ny säkerhetsprövning. Men enligt flera experter på säkerhetsskydd, som DN har intervjuat, kan hanteringen strida mot säkerhetsskyddslagen.

Peter Hultqvist (S), tidigare försvarsminister och ordförande i försvarsutskottet, säger nu att uppgifterna som publicerats i DN väcker frågor.

– Det är högst anmärkningsvärt. Förutsättningar hos en person kan förändras över tid. Det kan hända saker i livet. Det är därför viktigt att säkerhetsprövningarna återkommer i varje fall när man byter arbetsuppgifter.

Han fortsätter:

– Man gör en ny säkerhetsprövning för varje ny tjänst som en person har, även om man flyttar runt inom en myndighet. Så har det fungerat på Regeringskansliet i alla år. Jag har aldrig tänkt att det skulle kunna fungera på ett annat sätt, säger Peter Hultqvist.

Enligt lagen ska en säkerhetsprövning göras när en person ska anställas eller anlitas för att befatta sig med säkerhetskänslig verksamhet eller ta del av uppgifter som rör Sveriges säkerhet.

Peter Hultqvist anser att Ulf Kristersson nu behöver förklara om säkerhetsprövningar gäller för alla eller om några kan slippa undan.

– Han är ytterst ansvarig. Det här måste klaras ut. Det handlar om förtroendet för statsförvaltningen.

Som nationell säkerhetsrådgivare är Henrik Landerholm en av statsminister Ulf Kristerssons närmaste medarbetare.

Björn Fagerberg anställdes i slutet av mars 2023 som chef för ledningsstödet vid den nationella säkerhetsrådgivarens kansli. Han var den enda som intervjuades för tjänsten. Inför den anställningen säkerhetsprövades han.

DN har sökt statsministern Ulf Kristersson. Hans pressekretärer hänvisar till Regeringskansliets pressavdelning. Säkerhetsdirektören Fredrik Agemark gav tidigare på torsdagen en skriftlig kommentar: "Jag bedömer att regelverket har följts", skrev han.

Kristoffer Örstadius

kristoffer.orstadius@dn.se